

7. Романов В. С. Ризик-менеджмент як умова розвитку підприємства / В. С. Романов // Теорія і практика реструктуризації підприємств : [збірник матеріалів Всеросійської науково-практичної конференції]. - Пенза, 2006. - С. 144-146.

8. Тепман Л. Н. Ризики в экономике : [учеб. пособие для вузов] / Л. Н. Тепман ; [под ред. проф. В. А. Швандара]. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. - 380 с.

Анотація

У статті на базі системного підходу уточнено та проаналізовано зміст і сутність понять, які використовуються у процесі управління економічними ризиками. Систематизовано класифікаційні ознаки і на їх основі наведено класифікацію ризиків, яка враховує особливості управління ними. Оцінено способи мінімізації та нейтралізації негативного впливу економічних ризиків підприємств невиробничої сфери.

Ключові слова: економічний ризик, підприємство невиробничою сфери, процес управління ризиком.

Аннотация

В статье на базе системного подхода уточнено и проанализировано содержание, и сущность понятий, которые используются в процессе управления экономическими рисками. Систематизированы классификационные признаки и на их основе приведена классификация рисков, которая учитывает особенности управления ими. Оценены способы минимизации и нейтрализации негативного влияния экономических рисков предприятий непроизводственной сферы.

Ключевые слова: экономический риск, предприятие непроизводственной сферы, процесс управления риском.

Annotation

In the article on the base of approach of the systems specified and analyses maintenance and essence of concepts which are utilized in the process of management economic risks. Classification signs are systematized and on their basis classification of risks, which takes into account management features by them, is resulted. The methods of minimization and neutralization of negative influence of economic risks of enterprises of unproductive sphere are appraised.

Key words: economic risk, enterprise of unproductive sphere, process of management a risk.

УДК 658:336.22

**Лісовий А.В.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри
аудиту та економічного аналізу,
Лісова Т.А.,
Національний університет державної
податкової служби України**

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Розкриття можливих шляхів вирішення проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту сприятиме стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Різним аспектам проблем та перспектив розвитку податкового менеджменту присвячені роботи відомих вітчизняних фахівців-науковців і практиків, таких як: В. Л. Андрущенко [1, 6], А. В. Єлісеєв [2, 3], А. Г. Загородній [3], Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий [4, 5], В. М. Суторміна [6], В. М. Федосов [6] та інших. Але вказані науковці, розглядаючи проблеми податкового менеджменту, більше уваги приділяють адмініструванню податків, а податковий менеджмент – це не тільки чітке виконання законодавчих актів та інструкцій вищестоящих органів управління, – це, крім того, ще й творчий процес. Тому розкривати податковий менеджмент необхідно не лише з точки зору податкової науки, а й з позицій класичного менеджменту.

Постановка завдання. Метою статті є проведення аналізу основних особливостей та проблеми податкового менеджменту та обґрунтування шляхів вирішення цих проблем.

При написанні статті було поставлено наступні завдання:

- опираючись на інтелектуальні та поняттєві ресурси сучасної науки, розкрити мету та особливості податкового менеджменту;
- висвітлити проблемні питання податкового менеджменту, визначити шляхи перспективного покращення ситуації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податковий менеджмент є складовою всієї податкової політики як на рівні держави, так і регіону, галузі, підприємства, громадянина. Податковий менеджмент є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з вибором податкової системи, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням.

Податковий менеджмент охоплює три рівні податкової політики [1]:

1. Державний податковий менеджмент.
2. Податковий менеджмент підприємства.
3. Податковий менеджмент громадян.

Головна мета податкового менеджменту підприємства – забезпечення йому оптимальних податкових платежів з урахуванням чинного законодавства [2]. При цьому потрібно звернути увагу на вирішення таких проблем: дисципліна та культура платників податків; поєднання стратегічної та тактичної мети податкового менеджменту; мінімізація та оптимізація сплати податків; ризик податкових платежів для платників податку [3].

Як і будь-який менеджмент, податковий передбачає обов'язкові складові, свої особливі елементи. До головних з них належать суб'єкт та об'єкт оподаткування.

Суб'єкт оподаткування – це всі платники податків [4].

Об'єкт оподаткування – другий важливий елемент податкового менеджменту. Об'єктом оподаткування виступає переважно або майно, або дохід, або приріст вартості виробу, або вид діяльності [5].

У ситуації, яка склалася в Україні, велике значення мають статистичне спостереження за соціально-економічними процесами, дослідження різних альтернативних показників з незалежних джерел отримання інформації, у тому числі й з неофіційних. Таке розширення джерел отримання інформації дає можливість точніше та зваженіше приймати рішення щодо розробки економічної та податкової стратегії й визначення податкової політики.

Особливого значення показники соціально-економічного розвитку держави набувають у період економічного спаду, зниження промислового виробництва та скорочення валового суспільного продукту. У цій ситуації розмір податкового потенціалу залежить від доходів підприємств і громадян.

Отже, податковий потенціал є важливою складовою податкового менеджменту як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні. Його розмір залежить від різних чинників, які можна об'єднати в такі групи:

1. Речові чинники виробництва – основні виробничі засоби (у першу чергу їх активна частина), виробнича інфраструктура (пасивна частина), виробничі запаси.
2. Трудові чинники виробництва – робоча сила в кількісному та якісному вираженні, заробітна плата, доходи робітників тощо.
3. Сукупність управлінських дій щодо всіх його складових елементів – статистичний та бухгалтерський облік, суб'єкти управлінських рішень та ін. [5].

Це головні елементи внутрішнього податкового середовища. Крім того, треба взяти до уваги й чинники зовнішнього середовища, насамперед інформацію, банківську та кредитну політику тощо.

Однією із проблем сучасного податкового менеджменту в Україні є автоматичне перенесення зарубіжних способів і прийомів у вітчизняну практику оподаткування підприємств без наукового обґрунтування внаслідок порівняно недовгого періоду існування податкової системи держави. Це, в свою чергу, не сприяє підвищенню його ефективності [6].

Крім того, податкові реалії, які склалися, не сприяють стабільності підприємницької діяльності, оскільки нормативно-правова база оподаткування в Україні є складною, неоднорідною та нестабільною (відбувається часте її коригування), а окремі податкові законодавчі норми – недостатньо узгодженими, інколи й суперечливими. В цілому, спостерігається відсутність координації між окремими спеціальними законами про податки, а також між податковими законами загальної дії та законами, які регулюють окремі види діяльності.

Таким чином, відсутність або недостатня кількість спеціалістів з питань оподаткування, недосконалість організаційно-управлінської структури підприємства, недостатня увага керівництва суб'єкта господарювання щодо питань функціонування корпоративного податкового менеджменту або ж нерозуміння його суті та значення унеможлиблює розширення або диверсифікацію виробництва з метою зменшення податкового тягаря і призводить, як правило, до зниження ефективності показників діяльності підприємства в цілому та його фінансово-господарського стану [6].

На нашу думку, забезпечити ефективність податкового менеджменту в сучасних умовах господарювання можна насамперед, шляхом запровадження чіткої системи забезпечення платника податків необхідною інформацією з метою підвищення ефективності прийняття ним відповідних управлінських рішень [7]. Дана система повинна відповідати таким вимогам, як корисність, цілісність (інформація повинна в повному обсязі характеризувати різні аспекти діяльності підприємства), фактичність, динамізм та ефективність [8]. Також необхідною умовою у здійсненні управління оподаткуванням на підприємстві має бути підвищення ділової культури платника, оскільки її відсутність обумовлює протиріччя вітчизняного податкового менеджменту (з однієї сторони, метою діяльності підприємства є отримання прибутку, а з іншої, зниження його частки з метою мінімізації податкових витрат).

Висновки з проведеного дослідження. У підсумку необхідно зазначити, що результати функціонування податкового менеджменту виходять за межі цілей, які досягаються удосконаленням податкової системи, що забезпечує профіцит бюджету. Використовуючи арсенал непрямих податкових пільг, можна нейтралізувати вплив стагнруючих факторів на економіку. Такими інструментами податкової системи є пільги прямих і непрямих податків: прискорена амортизація, зменшення оподатковуваного прибутку, зменшення податку, повне звільнення від податку, використання методу залишку, що зменшується, і методу рівномірних списань вартості різних категорій основних фондів, податкові знижки на виснаження надр, надання платникам податків інвестиційного кредиту тощо.

Таким чином, вирішення обумовлених вище проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту сприятиме стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Бібліографічний список

1. Андрущенко В. Л. Синергійні елементи та ефекти податкового менеджменту / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2007. – № 10. – С. 97-101.
2. Єлісеєв А. В. Податкове планування. Мінімізація оподаткування законними способами / А. В. Єлісеєв, М. П. Підлужний. – Л. : Ліга-Прес, 2003. – 274 с.
3. Загородній А. Г. Податкове планування в системі фінансового менеджменту підприємства / А. Г. Загородній, А. В. Єлісеєв // Фінанси України. – 2001. – № 8. – С. 131-134.
4. Крисоватий А. І. Податкова політика України : концептуальні засади теорії та практики : дис. на здоб. наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / Андрій Ігорович Крисоватий. – Тернопіль : ТДЕУ, 2006. – 437 с.
5. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні доміанти та практика реалізації податкової політики в Україні : [монографія] / А. І. Крисоватий. – Тернопіль : Карт-бланш, 2005. – 371 с.
6. Суторміна В. М. Держава – податки – бізнес: (із світового досвіду фіскального регулювання ринкової економіки) : [монографія] / Суторміна В. М., Федосов В. М., Андрущенко В. Л. – К. : Либідь, 1992. – 382 с.
7. Кізіма А. Я. Еволюція поглядів на поняття «податковий менеджмент» / А. Я. Кізіма // Інноваційна економіка. – 2012. – № 10. – С. 219-222.
8. Маринець В. П. Податковий менеджмент у системі управління фінансами на сучасному підприємстві / В. П. Маринець // Вісник податкової служби України. – 2008. – № 1. – С. 4-11.

Анотація

В статті викладено основні особливості та проблеми податкового менеджменту, показано шляхи вирішення цих проблем. Вказані перспективи розвитку податкового менеджменту в Україні.

Ключові слова: *податковий менеджмент, податкова політика, управлінські рішення, податкові платежі.*

Аннотация

В статье изложены основные особенности и проблемы налогового менеджмента, показаны пути решения этих проблем. Указаны перспективы развития налогового менеджмента в Украине.

Ключевые слова: *налоговый менеджмент, налоговая политика, управленческие решения, налоговые платежи.*

Annotation

The article presents the basic features and problems of tax management. Shows solutions to these problems are prospects of tax management in Ukraine.

Key words: *tax management, tax policy, management decisions, tax payments.*